

riisse crederetur, Guillelmus Bojus, rara, ac nulla unquam prædicatione satis celebrandæ religionis Princeps, Monachi posito templo augustissimo effect. Eo nihil inter Principum opera hoc sæculo Germania majus habet aut elegantius. Id vero cœlestium legionum fidissimi ac fortissimi Imperatoris Michaelis nomine augustius esse voluit, quod ejusdem sacra die lucis hujus usuram primam hausisset, atque in ejus perpetuo patrocinio vita omni traducta, in æternæ possessionem mittendum se haud dubie confideret. Hoc habent principes viri, quod suæ pietatis perennatura statuere possunt monumenta. JOANN. RHOOD. l. III, c. IV, exemp.

Acceptam a S. Francisco Paulano familia Minimorum parente, pietatem constantissime filii hodieque servant; ille quum modesta præcelleret, ratus, surgentem familiam sine aliquo valido patrono se tueri non posse, Angelorum omnium Imperatorem adoptavit, et præcipua quadam religione a suis coli voluit. Id illi cum aliis obsequiis plurimis faciunt; tum ejus præcipue festis diebus solemnibus abolitione omnium offensionum, sine quibus, quamquam sub ipso charitatis vexillo, hominum tamen vita non transigitur. Præclare factum, atque ex Reipublicæ christianæ sensu, quæ per eadem solemnia Angelum pacis a Deo mitti, publicis votis precatur. Non aliam ob causam arma induit Michael, quam ut cœlestis aulæ pacem tueretur. Quare qui cœlo dedit, terris etiam unus omnium optime dabit. *Ibid.* ex. iv.

S. Benedictus cum de loco, cui Sublacus nomen erat, ad montem Cassinum transmigraret, ad omne bonum duo et Angeli occurrebant, viam qua ire deberet, præmonstrantes. SIGEBERT. ad ann. Dom. 529.

EXEMPLA DOMESTICA.

CUSTODIA.—S. Ignatius creditur Archangelo in tutelam datus esse. Eidem sæpius apparuerunt Angeli; sæpiissime etiam dum Constitutiones scriberet, suavissimos cœlestes concentus audiebat, quorum harmonia ineffabili totus dissolvebatur in lacrymas, ac cœlesti amore fervebat. *Bibl.* l. V, c. III, *Gloria S. Iga.* c. iv.

Novem primi Patres Romam euntes prope Basileam cum divertissent, et a Lutherano parcho, quem vicerant, carcerem expectare jussi essent, mane illius diei homo

adfuit formosa facie, Patresque germanice allocutus, nutu ex conclavi educit, et cum per nives periculosas et altas sæpe subridens eos duxisset, illique magnam in corde lætiam sensissent, repente, ubi ad regiam viam perventum est, evanuit; agnovere illi idcirco S. Angelum Custodem fuisse. *Hist. Soc.* l. I, n. 114.

P. Petrum Canisium a monasterio Ethal in Ameriano flumine equitantem, deque equo jam lapsum, ita ut uno pede in stapede hæreret, vir quidam per medias aquas insectus est, denuoque in equum sustulit. Invitatus dein ad proximum hospitium ante portam evanuit. *Vita.*

P. Joan. Fernandus Hispanus in Belgium missus, cum aliquando in loco campestri solus descenderet, superveniunt improvise hereticorum turme, quorum aspectu territus ille, cum equum tam cito ascendere non poterat, magna cum fiducia S. Angelum Custodem invocat, et ecce repente quasi validi hominis brachiis sublevaretur, vidit se in equo suo collocatum, stapede ne attacto quidem, itaque aufugit. Alias cum solus equitaret, incidit in equitem hereticum, qui statim intentata hasta, cursu concitato, equum in ipsum incitavit. Perisistit Pater, nisi Angeli ope servatus esset; ubi enim eques ad ipsum venit, repente subsistens rogat: Jesuitane esset? cumque Pater forti animo annuisset, miles festinim ferocia deposita blande hominem alloqui, manum ad osculandum petere, ac demum sine ulla injuria abire. *Annal. Castell. Coll. Mac.* 1396.

P. Balthasar Alvarez cum Romam appeteret et cum socio aquas ingressus, ex una parte progredi vereretur, ex altera vero timeret, ne in latronem incidere, subito per aquas equitem splendidum venientem vidit, qui eos salvos et incolumes ex aquis eduxit. *Vita.* c. xxxv.

P. Bernardinus Colnagus Romæ frequentissime Angelum Custodem suum viderat, a quo et quotiescumque in occasione venialis peccati fuit, admonitus est. *Vita.*

Gregorius Vederus, philosophiæ professor Ingolstadii, si dubium aliquid nullo labore dissolvere poterat, illud S. Angelo Custodi proposuit per preces, et statim ea ipsa nocte solutionem in somno accepit. P. MICHAEL, sp. 1612.

Joannes Carera coadjutor in dubiis semper S. Angelum Custodem interrogabat, a quo mox responsum accepit. Sed et mane

semper ab eodem excitatus est, qua tamen gratia privatus est, cum semel excitatus non statim surrexit, nec nisi post multas lacrymas iterum obtinuit. *Hist. Soc.* p. I, l. X, n. 66.

P. Jacobo de Samniago S. Michael, quem præcipuo cultu colebat, non tantum auxilium ad Indos convertendos promisit, sed etiam eumdem ad loca, quæ ipse adire minime cogitabat, ultro perdocebat, ut tum infantes aqua salutari ablueret, tum aliorum animam egentium confessione exciperet. *Syllab. Pr. serv.*

Cum Antonius Faustinus coadjutor mortuus esset, et ex demone in energumina quæreretur, qui ei morienti potissimum adstisset? Respondit iste: B. Virginem, S. Ignatium, et S. Angelum Custodem astitisse, qui non passus sit eum a quoquam tentari. *Annua* 1604, f. 116.

Guillelmus Elfinstonus in morte aliquandiu cum Angelo Custode collocatus, quasi oculis eum aspiceret, ab eodem sibi narratum dixit, se per Purgatorii ignem quidem transitorium, sed celerrime evoluturum. *PAT. CUR.* q. c. IV, s. v.

Joannes Thenensis coadjutor, licet profundi esset somni, totis tamen, quibus excitatorem egit, triginta annis, non alio instrumento, quo excitaretur, usus est, quam S. Angelo suo Custode, cui ante somnum serio se commendavit. *Annua Belg.* coll. Lovan. 1670.

B. Stanislaus, cum Viennæ egrotaret, nec haberet qui SS. Eucharistiam porrigeret, Angeli eandem ministrarunt. *Vita.*

Ludovico Freredoux, Burgundo, Angelo Custodi devotissimo, in examine respondentis Angeli Custos in aurem, quid quove loco respondendum esset, suggestit. *NADASI, in Ann. Angl.* heb. 20, n. 2.

Flagitium esset, dum de Angelis colendis agimus, Aloysii, quem Romæ Rotæ Patres amplissimo honoris titulo Angelicum Juvenem appellarunt, dissimulasse virtutem; etenim appellationem eam, quam ille castissimis moribus, vitæque ab omni mortifera labe immuni meritis sit, hæc tamen si deesset, ipso Sanctorum Angelorum cultu consequi potuisset. Sane si minutis etiam officiis, sed constantibus ea ratio tota continetur, qualis quantisque in his fuerit Aloysius, edita de Angelis meditatio liquido manifestat; qui enim de illis adeo præclara sentiret, ac faciendæ prescriberet, illis diu

multumque assuevisse sit necesse. *RHOOD.* l. III, c. IV ex nostris ex. vii.

Et domesticis curis Angelos præesse voluit Deus; ac propter illorum familiaritatem omni conatu illis ambire decet, quibus religiosarum familiarum cura est demandata, quod cum Petro Cottono manifeste illos fecisse accepimus, occulte plerumque peragentes, quæ in rem sunt, admonent, ac in partem veniunt sollicitudinum, vigiles nunquam dormitantes. Sed Cottonus non exquisito cultu ac veneratione tantum, sed qui Angelis homines associat, illibato pudicitia flore, quem constantissime vernantem servaverat, ut sibi frequens adesset Tutelarum, illoque familiarissime uteretur, merito fuerat consecutus. In Angelum transmigrat, qui illorum frui optat consuetudine. *Ibid.* ex. iv.

Jacobus Samaniegus perpetuis ac diligentissimis obsequiis ita totius cœlestis exercitus Imperatorem Michaelem sibi demeruerat, ut post multa beneficia, quibus Clientem suum in dies cumulabat, ad extremum mira quadam dignatione, se videndum illustri specie collicentem objiceret, ac bonæ spei plenum ad barbarorum gentibus penetrandas, inferendumque cæcis regionibus Evangelii lumen hortaretur, seque tanti operis adiutorem futurum polliceretur. Manet adhuc impetus ille nunquam remittendus, quo impressio facta in idololatriæ architectos, ac divinorum honorum usurpatores consecratos exclamavit: *Quis ut Deus?* Quo veluti tonitru attoniti ac fulmine icti ceciderunt. *Ibid.* ex. III.

Guillelmus Elfinstonus, patria Scotus, sanguine et ingenio, et virtute admodum nobilis, cum pene adolescens nondum integro mense, postquam in Societatem nostram admissus fuisset, in lethalem febrem incidisset, incredibilem semper alacritatem et verbis, et vultu, et factis ipse præ se tulit, cum satiari non posset gratis Deo agendis, quod in Religione moreretur. Extremo autem ferme spiritu, cum fratres in cubiculum confertim introentes videret, in hanc ipsam voem erupit: O gloriosam, inquit, mortem, tot Angelorum agminibus constipatam? Quin etiam ingenti atque insolito elatus gaudio: Non videtis, inquit, non videtis Angelos? Simulque Angelum suum Custodem compellans, aliquandiu ita cum eo locutus, quasi cum oculis aspiceret, a quo sibi deinde nuntiatum narravit, se per purgatorii quidem loca transitorium, sed celerrime evoluturum.

Quaerente autem, nescio quo, qua specie et qua forma is Angelus esset, adolescentem quemdam, qui tum aderat, indicavit, cui simillimum esse dixit. Mox etiam dulcedine quadam, mixtoque fervore ita completa est ejus anima, ut corpus ipsum, licet gravitate morbi et mortis propinquitate fractum, aliquandiu tamen insolitis motibus super lectulum quasi exiliens et gestiens ageretur, cum omnium admiratione, qui numquam simile aliquid viderant. Simul etiam oculis retro post cervical, cum magna quadam exultatione reflectens, ac nescio quae, quae a nullo percipi potuere, submurmurans, indicabat se aliquid ibi spectare, quo majorem in modum oblectaretur. Inter quae gaudia repente consistens, tamquam placidissimo somno consopitus, spiritum exhalavit. *Pædag. chr. t. III, p. I, c. iv, s. v. n. 44.*

CULTUS. — Ut hominibus sæpe ex propinquo decedit veneratio, quam e longinquo intenderet opinio, fama, quo propius ad ejus accedit cubile, ut in luminibus accedit, decrescente; ita contra cœlitibus, quo familiaris cognoscuntur, majorem inesse illis dignitatem, admirabilitatemque palam est, quibus et reverentia promptior, et cultus diligentior debeatur. Igitur quum Ignatio non semel se beatus ille Aligerum spectabilem videndum præberit exercitus, illum ego in hac etiam religionis parte admirabilem fuisse conficio. Et sane singulos per ordines venerari, atque in illis rerum bene agendarum spem maximam collocaſe accepimus, quum ardua quæque pro Dei gloria apud mortales amplificanda aggredieretur. Illius etiam prudentissimum ab illorum imitatione documentum non dissimulaverim, quo eorum, qui aliis præsent, anxietatem tranquillabat. Aiebat enim, ut Angeli nihil eorum omittunt, quæ pro clientum salute sibi præstanda esse intelligunt; neque ideo tamen, si res minus cedat ex sententia, pace tranquillissima non fruuntur; ita Præsides satagendum quidem esse, verum ut res cedant, sine pacis amataque magnis animis quietis ullo detrimento. *Ruon. l. III, c. iv, ex nostris ex. 1.*

Eximia atque attentissima religionis vir Petrus Faber fuit, qui cum per Europam fere omnem Pontificis imperio vitis, atque hæresi bellum peregrinando circumferret, quo feliciter sibi cederent omnia, Superum opem quesitissime implorabat, ut ad oppidum urbemque accedebat, tum conceptis

rite votis, sacrisque Psalmorum carminibus Tutelarem ejus loci Angelum, Archangelumve salutabat, utque subeuntis præsens ac favens adesset, quasque moliretur res, ad communis Dei gloriam promovere vellet, suaque ope juvare, haud dubia bonæ frugis spe precabatur. Gratam celestibus eam fuisse Religionem, non dubiis docemur experimentis; ubicumque enim ille pedem posuit, non modo alte impressa sanctimonie vestigia reliquit, verum etiam animarum lucra inde reportavit. Nusquam libentius vocati adsunt Angeli, quam si in partem laboris ac curarum pro mortalium salute suscepturam evocentur. Ille illis optimis genii genis est; nam animorum salute, illorum suppletur Respublica. Quod etiam confirmat *Hist. Soc. hunc in modum de eodem scribens, Id. ex. vii.*

P. Petrus Faber secundam feriam semper S. Angelo Custodi dedicavit, eique se de nocte ac die jaculatoris precibus ardentissime commendabat. Idem quoties oppidum, aut pagum ingressus est, prius Archangelum, Angelosque Custodes ejus loci in auxilium vocabat. *Hist. Soc. l. III, n. 29.*

Alphonsus Rodericus, Angelorum vigilias emulabatur, vitamque omnem illorum cultu metiri didicerat. Quoties enim velocissimæ temporis fuge, viteque furto per momenta nobis sublata, campani æris sonitu ex rotati horologii partitione admonemur, toties ille unum ex viginti quatuor, quos sibi Angelos in patronos delegerat, apposito sacro carmine consalutabat. Mira dictu res: vigilabat noctu pietas, excitabatque singulas ad horarum significationes alumnus suum, ut illud faceret officium salutationis. Salve igitur unus omnium mortalium, quos legerim, omnium non modo vigiliarum, sed horarum vir, ac proinde immortalitate dignissimus! *Ruon. l. III, c. iv, ex nostris ex. v.*

P. Balthasar Alvarez omnes quidem Angelos religiose admodum venerari, sed quatuor singulari cultu didicerat. Gabrielem divinum illius atque incomparabilis Dei adversus homines benevolentie ad Virginem olim legatum. Tum illum, qui Christo in horto adeo graviter anxio, et ad præces tertio incumbenti Summi Patris mandata detulit; et victorie per eam pugnam paulo post referende amplitudinem aptissimis ad consolandum verbis explicavit. Tertio illum, cui nostrorum sacrificiorum quædam est demandata provincia, ut illa juxta precantium vota

Deo offerat. Postremo Tutelarem ac patronum suum; et quum Collegia, aut Provinciam regeret suorum omnium subditorum illis protectum commendabat, ut eos, et sibi faciles, et in virtutum exercitatione strenuos validosque præstarent. Duos illos primos sua satis munera commendant, ut pro omni ratione, illorum sit amplitudo. *Ibid. ex. viii.*

De Josepho Arriaga et Francisco Abbato, sive litterarum ac sapientie, sive demissionis ac laboriosæ modestie laude quis præcellat Angelorum familiaritatem obsequiis cultuque diligenti posse promereri videtur. Arriaga mirum quanta pietate Custodem coleret suum, eique sapientiam, qua erat instructus, commendaret. Abbatibus item, licet nulla literatura, idem facere non omittebat. Utrumque familiaria cum Angelis miscuisse colloquia memoriae proditum est. Et Abbatibus quidem, cui etiam pensenti adfuisse dicebantur, adeo libera simplicitate hoc præ se ferebat, ut quum solitudinem captaret, secederetque ab arbitris, interrogatus quo se reciperet, ad colloquendum Angelis responderet. Neque id quidem mirum erit, servos cum simplicibus sermonem habere, quibuscum Dominus ipse sermocinaturum se pronuntiavit. *Id. ex. ix.*

Joannes Berekmannus, Societatis scholasticus, assueverat eorum, qui obviam sibi fiebant, Angelos Custodes salutare. *Vita p. l. 31.*

SIMILITUDINES.

Sicut regnum, aut civitas obsessa a numero exercitu, et intus plena conspirationibus, factionibusque contra personam Regis, nec nisi ac debilibus saucis, ac paucissimis militibus defensione conservari non posset, nisi aliunde subsidium acquireret; ita nec anima ab innumeris hostibus exterius impugnata, et intus a propriis passionibus infestata prevalere non poterit, nisi Angelorum presidio a Deo submisso. *ALBERTIN. c. ix de S. Ang. Cust.*

Sicut in aula Principum necessarii sunt Oeconomi, qui inferioribus servis, eorumque necessitatibus prospiciant, nec tamen ex si-

mili servitute detrimentum honoris patiuntur; ita, et hominibus, eorumque necessitatibus oportebat per Angelorum sollicitudinem providi, idque illi potissime faciunt, quia sciunt, hæc ratione se debitum Supremo Regi Deo cultum, obedientiamque exhibere, nec quicquam inde de suo honore et auctoritate decedere. *Id. c. x.*

Sicut pro defensione urbium muri sunt necessarii, qui in circuitu undequaque hostium insultus arceant; sic ad custodiam hominis Angelorum presentia et auxilium est necessarium, utpote per quos fortius, quam ullo muro hostium infernalium conatus eluduntur. *S. BASILIUS in Psalm. xxxiii.*

UTILITAS. — Sicut Angelus terretur asinum Balaam, ne dominum suum veheret ad nefariam maledictionem; ita Angeli corripunt suos clientes, ne ad Deum per peccata maledicendum procedant. *FABER, conc. iv, in fest. S. Mich. lit. F.*

Sicut Angelus tenuit manum Abraham, ne ferret et immolaret filium; sic Angeli tenent dexteram Dei, ne perdat eorum clientes. *Id. conc. iii, lit. B.*

Sicut læcortala, Sania nomine, si videat serpentem homini dormienti insidiantem, involat in faciem hominis, et vellicando excitat, ut a periculo sibi caveat; ita Angelus Custos cernens hominem in peccato sternerentem, internis hortatibus excitat, ut a serpentis infernalis insidiis sibi caveat. *Id. conc. ii, lit. D.*

Sicut mater abscondit cultum, ne infans cum arripiens seipsum ledat; sic Angeli sæpe occasiones peccati subtrahunt, ne eorum clientes sibi ipsis noceant. *Id. lit. E.*

Sicut si solis radii in concavum et mundum speculum incidunt, iisque stupa applicetur, protinus ignem concipiet; ita cum amoris divini radii in Angelos velut specula purissima vibrentur, mox animas nostras ejusdem amoris igne accendunt, si per fiduciam et amorem eiusdem jungantur. *BEYERL. text. vi in Festo S. Mich.*

Sicut vitrea vasa mollibus integumentis includuntur, ne ad duriora corpora allidantur et frangantur; ita vasa misericordie Deus Angelica protectione sepit, ne per peccatum aut violentiam demonum perdantur. *Idem.*

Sicut hominibus per viam non tutam ambulanti bus saluberrime ductores adjunguntur; ita et civis homini, quando viator est, merito SS. Angeli velut ductores fidelissimi

et potentissimi sociantur, ut per eosdem a latronum infernalium insidiis protegatur. S. Th. p. I, q. cxiii, n. 4.

CULTUS. — Sicut discipulus omnem suo pedagogo reverentiam exhibet, nec insolenter se gerere audeat presente illo; ita cum Angeli velut pedagogi dati sint homini, omnem illis oportet ob hoc reverentiam et cultum exhiberi. FAB. conc. III in *Fest. S. Mich.* lit. I.

Sicut apes, utpote castissima animalcula, quæ ex concubitu non gignuntur, oderunt venereos; ita Angeli, quia sicut carnis, ita et Veneris sunt expertes, obscænos oderunt, castos vero amant, et protegunt. Id. conc. IV, lit. I.

Sicut fumus apes fugat, et fœdus odor columbas expellit; sic Angelum vitæ nostræ Custodem abigit multa lacrymarum aspergine dignum ac graveolens peccatum. S. BASIL. hom. XLV, in *Psalm.* XXXIV.

Sicut ingrattissimus merito iudicatus fuisse Tobias junior, si comitem suum Raphaelem non quotidie salutasset, honorasset, et familiariter cum eo egisset; ita ingrattissimus quoque merito censendi sunt, qui, cum eadem a S. Custode suo beneficia accipiant, vix semel in die eundem salutant et honorant, multo minus vero ullam ad eum fiduciam ostendunt. FAB. in *Festo S. Mich.* conc. v.

MOTIVA.

CULTUS ANGELICI. — Quia sunt *Aulici Dei*; si ergo aulicos hujus mundi propter majorem propinquitatem et familiaritatem cum Regibus et Principibus terrenis tanti æstimamus et honoramus; quanto magis Angelos propter summam familiaritatem et propinquitatem cum Rege Regum et Domino Dominantium summe æstimare et honorare par est?

Quia sunt *Pædagogii* nostri ab ipso Deo nobis proposti; si ergo filii Principum magno honore et amore prosequuntur moderatores suos, quia sic parentem suum velle sciunt, quidni parem honorem et amorem exhibeamus Angelis, velut moderatores a Deo constituti, non in profana, sed celesti sapientia nos instruuntibus?

Quia sunt *Custodes* nostri; si ergo tantopere fovetur salvaguardia, seu milites pro presidio dati; quanto magis fovendi et

amandi erunt illi præsidari, qui nos ab ipso demone et interitu æterno custodiunt?

Quia sunt *Comites et Ductores* nostri; si ergo jucundus comes est vehiculum viæ, si fido et perito ductore nihil gratius est viatori iter periculosum peragenti; quanto per nos gratulari debemus nobis, dum tam fidos, jucundos, et peritos ductores nactos nos esse conspicimus?

Quia sunt *Amici* nostri fidelissimi, summeque nos diligentes; si ergo, juxta Stracidis testimonium, amico fideli nulla est comparatio, et qui illum invenit, invenit thesaurum bonum, medicamentum vite et immortalitatis; quanto magis de talibus amicis gratulandum, illique omni obsequio demerendi sunt?

Quia sunt *Cohæredes* nostri; si ergo olim jucundissime illis convieturi, et communi felicitate gavisuri sumus; quidni, et nunc istam familiaritatem cum illis inchoemus, et jucunde convivere studeamus?

Quia Angeli in morte soli propemodum adstant et defendunt. Nam experientia quotidiana nos docet, quod, dum morti appropinquamus, amici ut plurimum a nobis recedant: etiam filii nihil nisi hæreditatem cogitant; uxor de dote sua assicuranda laborat; parentes de temporalium honorum dispositione nos urgere tunc solent; medici totam curam suam in corporis salute procuranda collocatam habent; at vero quis est, qui de animæ suæ salute, de sacramentis conferendis, de suggerendis salutaribus monitis et cogitationibus bonis inspirandis sollicitus existat? Is est solus Angelus, hic enim sese in defensionem adversus demonem armat; is facit, ut infirmus ad confessionem anhelet; is parochos vel alios religiosos ad eum visitandum acriter monet, is denique ipsem de procurandis ad æternam salutem remediis sollicitus cogitat. MANSI, disc. IX, n. 4.

In Annalibus Cisterciensibus legitur, quod ejusdem Ordinis sacerdos quidam novitatus sui tempore, quod ingenti cum fervore transegerat, cum jamjam moriturus esset, hæc duobus ejusdem monasterii et ordinis fuerit visio exhibita: Cohortes namque Angelicas e celo descendentes Ecclesiam ingredi, ibidemque ab illis officium defunctorum celebrari et viderunt, et audierunt. Animam solemnii officio Deo commendabant, et divini præconia laudis usque ad cælum sonoris vocibus extollabant. Insuper iidem monachi signum ad conventum pro assistentia

moribundi congregandum, dari solitum, sonare audierunt. Unde clare liquet, quam sint Angeli in illo articulo pro nobis solliciti, ut nos in eo momento orationibus et intercessionibus suis adjuvent, multosque alios fideles ad idem faciendum promoveant. *Ann. Cisterc.* an. 1135, ar. 3, c. LXX.

Sed in vita S. Philippi Neri, cujus magnus ille Dei servus P. Camillus de Lellis, filius spiritualis, necnon religionis Clericorum infirmis ministrantium primus fundator exstitit, legitur, quod die quadam, ut nonnullos dictorum Patrum in hoc sancto charitatis exercitio perseverare faceret, iidem dixerit, se Angelos vidisse, qui duobus illius instituti Patribus morientium animam recommendantibus, verba suggerebant, quibus infirmos alloquerentur. *Vit. I. I.* c. VII, n. 9.

Quia specialiter illuminant; ad quod probandum S. Bonaventura illum c. x Apoc. textum adducit: *Accipe librum de manu Angeli.* et dicit: Quid hoc est, nisi per eum instrui et doceri? Si omnes homines, ut philosophus ait, scire desiderant, (nec scire possumus nisi doceamur) quantum illos amare debemus, a quibus continue non in vanis, sed salutaribus edocemur? Quis adeo malus esset, qui, si cæcus esset, illum non amaret, qui sibi lumens redderet? Angelicus Doctor super illa verba: *Quis revolvat nobis lapidem?* scribens, citat S. Remigium dicentem: Significat autem revolutio lapidis reserationem sacrorum, quæ littera legis tegebantur, lex namque in lapide scripta fuit, et ideo per lapidem signatur. S. BONAV. ser. I de Angel.

Quia sedulo ministrant; quod beneficium Josephus Mansi sic elucidat: Si Rex aliquis, vel magnus alius mundi hujus Monarcha in personato servi habitu nobis se in via comitem jungeret, nobisque serviret, quis ejus respectus futurus esset? Vel quam ei reverentiam et gratitudinem exhibitori essemus? Aut quenam consilii, ne dum nutibus ejus, obedientia a nobis sperari posset? Utique nulla, vel admodum exigua? Jam vero ex fide nobis certum est, quod Angeli, qui veri sunt Reges celestis Paradisi (fecisti nos Deo nostro Regnum, et regnabimus), nos custodiant, nobis tamquam servi ministrent, nosque instruant, sed in habitu non solum personato, sed nec unquam a nobis viso, absit tamen, ut propterea illos despiciamus, aut servitia, aut obsequia nobis ab eisdem vocibus extollant. Insuper iidem monachi signum ad conventum pro assistentia

sentens, et ideo est ministerium ipsorum continuum. Optime regius Propheta novit, quam illis reverentiam deberet, ideo ut se ad debitam illis exhibendam reverentiam excitaret, hæc semetipsum verbis monuit: *In conspectu Angelorum psallam tibi;* circa quæ verba reflectens S. Hilarius ita scribit: Scit se sub specula Angelorum omnem vitam, moresque agere, et ubique hæc divinorum mysteriorum auxilia fidelibus cunctis assistere. MANSI disc. XIII, n. 13.

S. Bernardus ejusdem Psalmistæ verba: « Ut constantem te in omnibus visis tuis » glossando dicit: Quantum tibi debet hoc verbum inferre reverentiam, afferre devotionem, conferre fiduciam; reverentiam pro presentia, devotionem pro benevolentia, fiduciam pro custodia. Caute ambula, ut videlicet, cui adsunt Angeli, sicut eis mandatum est, in omnibus visis tuis, in quovis diversorio, in quovis angulo, Angelo tuo reverentiam habeas; tu ne audeas illo presente quod vidente me non auderes. An presentem esse dubitas, quem non vides? Nos enim non solum Angelos adeo de nobis benemeritis benefactores nostros, offendimus, sed etiam ipsammet divinam et supremam Altissimi majestatem, quæ in vultu et facie ipsorum immediate respundet, « siquidem Angeli semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est » offendimus. Quod absit, ut faciamus. Neque enim Angeli ex alio motivo nobis sunt venerandi, quam quia imaginem Dei sibi inferant, imo ipsamet in se Deum circumferunt. S. BERN. ser. XII in *Psalm.* XC.

Quia plurima alia beneficia conferunt; uti citatus auctor sequenti discursu declarat: Si aliquis nobis per quinquaginta vel sexaginta annis servisset in mari, inter syrtis et scopulos, inter procellas et tempestates, inter naufragia et alia similia; si custodisset ab innumeris maritimis monstris, piratis, Turcis, etc. illas nos conservando et incolumes; si præterea nos qualibet hora, per tot annos, eripisset a morte, insuper thesauros, sceptræ, et regna lucrari nos fecisset, quam mercedem daremus ei? Aut quid dignum poterit esse beneficiis istis? Talia autem sunt bona infinita, quæ nobis in hujus vite procelloso mari præstantur ab hisce celestibus nuntiis; hoc mare magnum etc. qui nos post laboriosam hanc navigationem æternaliter cum Deo regnatorum ad beatam Paradisi littora feliciter perducent; quod si autem hanc nobis assistentiam et servi-

tutem gratuito, et sine ullo ipsorum interesse aut lucro prestitissent, quanto amplius hæc nostra erga ipsos obligatio adaugeretur? Talis autem est custodia et ministerium Angelicum, quod nequaquam ad aliquod a nobis tanquam servis suis stipendium recipiendum ordinatur, sed potius hæc spectant tantum, ut nobis beneficiant, nosque omnibus natura, fortuna et gratiæ bonis locupletent; sunt enim ipsi in eo statu, in quo nostro stipendio nequaquam indigent. Bonorum nostrorum non eget, « Angelus qui eruit me de cunctis malis, » inquit S. Patriarcha Jacob, quando se in ultima et decrepita ætate ipsorum ope tot infortunatos ipsi occurrentes eventus feliciter evasisseprehendit. GEN. IV, 16.

Quod si vero homo aliquis reperiretur adeo ingratus, qui beneficia a suo benefactore recepta nequaquam agnosceret, imo cogitationibus suis ad illa sese nunquam reflecteret, quam atrocibus penis talis mulctari mereretur? Et tamen quot reperiuntur animæ fideles, quæ in totius vite suæ decursu Angelorum custodum ne vel semel quidem recordantur, multo minus aliquod illis gratitudinis donativum exhibent! Ibid. disc. XVI, n. 3.

MEDIA.

AD EORUM AMOREM CONCILIANDUM.—*Oratio crebra*; nam, ut S. Chrysostomus sapienter dixit: Cætera illorum omnia, et nostra, ut natura, victus, sapientia, et quidquid dixerit quispiam, longi intervallo inter se distant, precatio autem officium commune est hominibus cum Angelis. Hæc te Angelis jungit, hæc brevi sane illorum Republicæ, illorum vite, vivendi que rationi, dignitati, nobilitati, sapientiæ, intelligentiæ adjungetur, qui omnem sibi vitam in precibus ponendam putabit. S. CHRYS. orat. II de Precat.

Animorum concordia; uti S. Bernardus indicat dicens: Sobrietas, castitas, paupertas voluntaria, crebri in cælum gemitus, et orationes cum lacrymis, et cordis intentiones; attamen super hæc omnia unitatem et pacem a nobis exigunt Angeli pacis. Quidni enim maxime delectentur his, quæ formam quamdam suæ civitatis representant in nobis, ut mirentur Jerusalem novam in terra? Et paulo post: Quomodo civitatis illius participatio est in idipsum, sic et nos id ipsum

sentiamus, id ipsum dicamus omnes, et non sint in nobis schismata; nihil vero æque offendit, et ad indignationem provocat eos, quomodo dissensiones. S. BERN. ser. I de S. Mich.

Humilitas, de qua sic idem Bernardus loquitur: Quid est, quod sola ab Angelis commendari videtur humilitas, nec tamen sola a pastoribus invenitur? Forte specialius commendat Angelus humilitatem, quia reuerentibus cæteris per superbiam, ipse in humilitate stetit. S. Michael, qui supremus est celestis militiæ Princeps, templum quoddam in monte Gargano in Sanctorum Angelorum honorem dedicari et consecrari voluit; qua autem ratione id factum sit, velim audire: In Monte Gargano venerabilis memoria S. Michaelis Archangeli, ubi ipsius nomini consecrata habetur Ecclesia, villi facta schemate, sed celesti prædita virtute. Idem ser. IV, de Natio.

Chrysostomus tabernaculum, in quod S. Abraham Patriarcha tres Angelos hospitio suscepit, hisce verbis considerat: Non auro tectum livit, sed apud quæcumque illam tabernaculum figens, foliorum umbra contentus erat, et tam splendidum ipsi erat diversorium, ut nec Angelos apud ipsum manere puderet, non enim querebant domus splendorem, sed animæ puritatem; sciebat etenim, quantum Angelis modestia et humilitas placeret, quam insuper deinceps a Creatore suo in ejus in terram descensu didicerunt. Jacob Angelos vidit in secula illa ascendentes et descendentes; et vere ita est, nam miseris, humilitati, et vilitati nostræ Angeli compatiendo condescendunt. S. CHRYS. apud MANSI disc. XIV, num. 8.

Labor sedulus; novimus enim oblectari Angelos labore, quia in continuo motu versantur. Unde S. Bernardus ait: Agnoscent homines, quia qui in labore hominum non sunt, visitari ab Angelis non merentur, agnoscent, quam placeat supernis civibus labor. Quæ verba mellifluis Doctor scripsit, dum illos pastoribus, agricolis et laboratoribus, non vero iis, qui Hierosolymis otio et deliciis vacabant, apparuisse consideravit. Idem quoque S. Doctor Angelos in secula Jacob in continuo motu versari conspiciens, vidit Angelos ascendentes et descendentes, nullum quiescentem. Eandem quoque doctrinam tradit Doctor Seraphicus, cujus hæc sunt verba: Simus obediētes, in divinis operibus laborantes, si Angelos volumus

habere assistentes, nam non laborantibus, non obediētib; sed voluptatibus et deliciis vacantibus resistunt Angeli. S. BERN. ser. III de Natio.

Patientia generosa; nam ut recte Laurentius Justinianus advertit, nunquam Angeli lassantur ab opere salutis nostræ, et a profectum nostrorum studio nunquam deficiunt, potissime si prospiciunt nos Deum diligere, devotioni insistere, sectari virtutes, spiritualiter conversari, mundum spernere, æquanimitè adversa tolerare, terrena calcare, et desiderare cælestia. S. LAUR. JUST. I, de Obed. c. VII.

In sacris Canticis legimus. « Vineæ meæ coram me est. Mille tui pacifici, et ducenti his, qui custodiunt fructus ejus. CANT. VIII, 12.

Gratitudo; nam Angelis specialiter eam deberi, S. Ambrosius sic ostendit: Canis viator et comes Angeli est, quem Raphael non otiose sibi et Tobie filio adjungendum putavit, mutæ speciei bestię Sanctus Raphael, Tobie juvenis, quem tuendum receperat, ad relationem gratiæ erudiebat affectum, quis enim non erubescat, gratiam bene de se merentibus non referre, cum videat etiam bestias refugere crimen ingrati? Ab hæc igitur sanctus ille juvenis ad gratitudinem Angeli benefactori suo maximo exhibendam magis magisque extimulatus fuit; unde cuncta ab Angelo recepta beneficia sigillatim patri suo recensendo dixit: « Quam mercedem dabimus ei? Aut quid dignum poterit esse beneficis ejus? S. AMBR. apud MANSI disc. XVI, n. 2.

Timor, ob præsentiam; uti sanctus quidam abbas indicavit, qui dum interrogaretur de honore et reverentia, quam Angelo suo custodi deberebat, respondit, quod Angelos veneraret, memor verborum illorum: « Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi, ne commovear »: Timeo ergo eum, ut custodiētem vias meas, et quotidie ascendentem ad Deum, et insinuantem ei actus meos et verba. Quod si nos sciremus quemdam Regis intimum amicū et familiarem nobis adesse, qui cuncta verba, gressus et actus nostros consideraret, ut quidquid agimus, Domino suo referre posset, quam futuri essemus in verbis circumspecti, quantum studeremus ad ejus nobis benevolentiam conciliandam; omne illi ex parte nostra exhibendo obsequium et reverentiam? Tobias junior Ange-

lum Raphaelem magna reverentia semper prosequitur, tametsi simul cum ipso in peregrini sui viatoris habitu iter ageret; id namque ex verbis illis: « Domine, invadit me! » clare deducitur. Et quidem Domini titulum ei attribuit, dum cum ignoraret, quis esset; at vero postquam sese illi et parentibus ejus, quis esset manifestavit, ipse, et pater ejus trementes ceciderunt super terram in faciem suam; enim vero si Angelus nobis visibiliter appareret, quantum ei delaturos essemus honorēm? Jam vero fides nostra nos docet, ipsos semper nobis presentes esse propter custodiam, quam nobis exhibent, ac proinde non minus eos revereri debemus, quam si visibiliter nobiscum consortium haberent. VII, PP. I, V, c. XLIV.

Puritas mentis et corporis; cum enim ipsi sint purissimi spiritus, et nihil æque amorem conciliet ac morum similitudo, merito ii præ cæteris amari ac fovendi ab Angelis creduntur, quos puritate hæc geminata sibi similiores esse conspexerunt.

Amor ardens Dei; cum enim illi eundem Deum ardentissime diligant, et a nobis etiam similiter diligere desiderent, nulla profecto ratione efficacius eos nobis demereri, atque eorum amorem conciliare possumus, quam si per amorem cum Deo, velut uni tertio conjugamur, ut eadem opera etiam cum iisdem conjugamur. Hinc cum Tobias peteret, quid pro obsequiis ac beneficiis præstitis rependere deberet, non aliud audivit, quam hæc verba: Benedicite Deum cæli, et coram omnibus viventibus confitemini ei. Tob. XVIII, 6.

Fiducia singularis; si enim Christus olim S. Gertrudi fassus est, per similem fiduciam de ipsius in nos charitate et promptitudine ad benefaciendum, cor sibi transverberari, quidni idem etiam de SS. Angelis sentiamus?

Familiaritas crebra; sic enim S. Bernardus suavitè dicens: Habetote familiares Angelos, fratres mei; et frequentate eos sedula cogitatione, et devota oratione, quia semper nobis adsunt ad custodiam et consolationem. Et paulo post subjungit: Si ergo tam necessariam habemus familiaritatem dignationis Angelicæ, cavenda nobis eorum offensæ, et in his maxime exercendum, quibus eos novimus delectari. S. BERN. ser. I de Arg.

ASCETICA.

Plura sunt quæ de Angelis Asceta bene nosse debet; et primo quidem, ut, quemadmodum par est, hanc Angelorum custodiam inter primos favores et beneficia sibi collata numeret, gratissimoque animo agnoscat. Quem in finem proderit sequentem S. Bernardi admonitionem bene ponderare: Angelis suis mandavit de te. Mira dignatio, et vere magna dilectio charitatis. Quis enim, quibus, de quo, quid mandavit, studiosè consideremus, fratres, diligenter commendemus memoriæ hoc tam grande mandatum. Quis enim mandavit? Cujus sunt Angeli? Cujus mandato obtemperant? Cujus obediunt voluntati? Nempe Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. Nec cunctantur, quin etiam in manibus tollant te. Summa ergo Majestas mandavit Angelis, et Angelis suis mandavit de te, illis utique sublimibus, tam beatis, et tam proxime sibi coherentibus, et vere domesticis mandavit. Tu quis es? Quid est homo, quod meor es ejus? Aut filius hominis, quoniam reputas eum? Quasi vero non sit homo putredo, et filius hominis vermis? Sed quid, putas, mandavit de te? Ut custodiant te. S. BERN. in *Psalm.* Qui habitat.

Nosse debet solidum modum colendi et amandi SS. Angelos, qui quidem in tribus capitibus a S. Bernardo iterum assignatis consistere videtur, dum ait: Quantum tibi debet hoc verbum inferre reverentiam, afferre devotionem, conferre fiduciam! Reverentiam pro presentia, devotionem pro benevolentia, fiduciam pro custodia. *Reverentia* itaque consistit in hoc, ut non audeamus illis presentibus, quod alio homine presente facere non auderemus, sicque dicemus cum Esther: Vidi te, Domine, quasi Angelum Dei, et conturbatum est cor meum præ timore gloriæ tuæ. Valde enim mirabilis es, Domine, et facies tua plena est gratiarum. *Devotio* consistit in prompta voluntate varios honores illis deferendi, obsequendi omnibus eorum consiliis, sicut illi habent promptissimam voluntatem nostra commoda et salutem promovendi. *Fiducia* denique consistit in assiduo recursum ad opem eorum, ita ut quemadmodum D. Bernardus monet, quoties gravissima cernitur urgere tentatio, aut tribulatio vehe-

mens imminere, invocemus custodes nostros, adjuutores nostros, in opportunitatibus, in tribulatione, in clamemus eos et dicamus: Domine, salva nos, primus. Et hoc tanto audacius faciamus, quanto clarius nobis constat, quod fideles, prudentes et potentes sint.

Nosse debet, quomodo in agendo cum proximo, quantum fieri potest, Angelos imitari debeamus, quemadmodum S. Ignatius a suis operariis requisivit. Consistit autem hæc imitatio in tribus potissimum capitibus.

1. Ut, sicut ipsi nobis purissime propter Deum inserviunt, atque adeo nullum respectum personarum faciunt, sed civis etiam vilissimo homini tam libenter inserviunt, ac pluribus, et iisque præstantissimis operam suam impendunt, nihil invidere de sanctitate sua, ac familiaritate cum Deo remittentes; ita idem quoque Asceta faciat, aliosque ut faciant doceat et hortetur. 2. Ut, sicut illi omnem conatam et diligentem adhibent in nostra salute procuranda, ut suo modo illud Davidis dictum usurpare possint: Totis viribus preparavi impensas domus Domini, non enim homini preparatur habitatio, sed Deo. I. PARAL. XXIX, 2.

Ita similis cura ab Asceta salutis alienæ studioso adhibeatur. 3. Ut, sicut illi, quocumque eventu secuto, in suavissima Dei voluntate conquiescunt; ita idipsum etiam imitari Asceta studeat, memineritque ipsum etiam Deum non semper optatum operum suorum successum sortiri.

In primis nosse debet, quibus dentur Angeli? Ad quam questionem S. Augustinus sic respondet: Unaqueque res visibilis in hoc mundo habet Angelicam potestatem sibi prepositam. S. AUG. in l. 83 *Quest.*

Et forte id ipsum S. Bernardinus ex eodem quoque fundamento asseruit, licet is nonnihil universalius, assertionem videlicet suam ad animalia quævis minutissima extendendo, loquatur, et Damasceni auctoritatem alleget, sic enim scribit: Non solum hominibus dantur Angeli ad custodiam, sed Damascenus, in sua prima parte cap. x, dicit, quod muscæ, et pulices, et formicæ, et omnes creature habent unum Angelum secundum species suas.

Nosse debet, a quo tempore homines habeant custodes Angelos: Pro quo dubio S. Thomas citat Origenem, qui aliquos in ea opinione esse refert, quod Angeli nobis a tempore collati baptismi assignati fuerint; alios autem existimare deputatos nobis esse

a die nativitat. Estque hæc opinio a S. Hieronymo approbata, et rationabiliter, inquit Doctor Angelicus. Beneficia enim, que dantur homini divinitus, ex eo, quod est Christianus, incipiunt a tempore baptismi, sicut perceptio Eucharistiæ, et alia; at ea, que providentur homini a Deo, in quantum habet naturam rationalem, ei exhibentur, ex quo nascendo talem naturam accipit; et tale beneficium est custodia Angelorum. Uterius idem sanctus Doctor ait, quod quoadusque homo est in utero materno, pars est matris, sicut fructus est pars arboris, ac proinde spectet ad Angelum tutelarem illius, custodire etiam fructum ventris sui, donec ab ea separatur. S. THOM. p. I, qu. CXXX, a. 5.

Nosse debet, cur Angeli tot mala interdum infligant hominibus; de quo sic discit Mansi: Advertendum est, quod sponsa per quam anima a Deo electa denotatur, lamentatur dicens: «Invenimus me custodes, qui circumveunt civitatem, percurserunt me, et vulneraverunt me, tulerunt pallium meum mihi custodes murorum. MANSI disc. VI, n. 11.

Quod si enim sponsa symbolum est animæ a Deo singulariter dilectæ, qua ratione tot ei ærummæ accidunt? Ubi est custodia Angelica, que ipsam defendit? Imo potius ipsimet Angeli esse videntur illi, qui adeo indignis modis eam tractant. Respondet igitur: Modus quidem ille tractandi, quo sponsa excepta fuit, oculis nostris displicere videtur, non tamen displicens, aut adversus esse videtur in conspectu Dei, imo nec in oculis ipsarummet animarum, que adeo indigne tractantur. Siquidem quo magis anima aliqua a Deo diligitur, nec non quo ardentius Deum diligit, tanto magis pro ipso pati desiderat. Pœna interroget, si quis veraciter amet; ideoque bonis terrenis spoliari, tormenta ut injurias pro dilecto pati, vitam denique ipsam aut sanguinem pro Christo fundere, optime sunt delicia, que ardentem Deum amans anima posset optare. Cent. v, 7.

Nosse debet effectus custodiæ Angelicæ, quos brevis sic enumerat Abulensis: Primus effectus est ad bonum inducere; secundus, retrahere a malis; tertius, tollere impedimenta profectus spiritualis; quartus, liberare ab exterioribus periculis; nam quis-cumque potest incidere in mille pericula, nisi liberetur. ABULENS. in c. LXVIII *Math.* qu. LXXII.

S. Laurentius Justinianus de iisdem sic loquitur: Nos instruunt in dubiis, sustentant in adversis, in prosperis humiliant, orationes perferunt, reportant gratiam, cumulant merita, et erga nos infatigabiliter ministeria sua exercent. S. LAUR. JUST. ser. de *Sanct. Mich.*

Nosse debet, quomodo deserant; id quod iterum declarat Abulensis, nimirum in quantum ei aliquem custodiae suæ effectum, quem alias eidem ministrare solet, subtrahit, per quem alias ab hac vel illa tribulatione evadere potuisset; vel etiam ideo illam deserere dicitur, quia progressus spiritualis obstacula, aliaque ad lapsum irritantia offensiva e medio non auferit. Et quia nemo unquam fuit, quem Deus secundum altam providentiam suam non permittat incidere in aliquos defectus pœnæ vel culpæ, nemo est de custoditis, quem interdum Angeli non deserant; quomodo autem derelictio ista intelligenda sit, immediate post exponit, dum ait, id fieri: Non impendendo aliquod auxilium, quod impendere poterant. Similem quoque explanationem S. Thomas tradit, dum ait: Numquam totaliter dimittit; sed ad aliquid, proptulicet non impedit, quin subdat alicui tribulationi, vel etiam, quin cadat in peccatum, secundum ordinem divinarum judiciorum. ABULENS. apud MANSI disc. x, n. 5.

Nosse debet, cur Angeli gaudeant magis super uno peccatore penitentiam agente, quam super justis? Id quod S. Bonaventura indicat, dicens: Gaudet Angeli de penitentia hominis peccatoris, quia destruitur culpa, restituitur justitia, confutatur dæmonium superbia, efficacis efficitur Angelorum custodia, reparatur Ecclesia, placatur ira divina, et restauratur Jerusalem superna. S. BONAV. in *Luc.*

Nosse debet, quomodo Angeli Deum assiduo aspiciere, et tamen nobis ministrare possint? Ad quod dubium respondet in primis S. Anselmus dicens: Mittuntur, et assistunt, quia etsi circumscriptus sit Angelicus spiritus, summus tamen spiritus, qui Deus est, circumscriptus non est; Angeli itaque et missi ante ipsum sunt, quia quolibet missi veniant intra ipsum currunt. S. ANSELM. in cap. 1 ad *Hebr.*

Deinde etiam S. Thomas: Angelus etsi interdum derelinquit hominem loco, non tamen derelinquit eum quoad effectum custodiae, quia etiam cum est in celo cognoscit, quid circa hominem agatur, nec indiget

mora temporis quoad motum localem, sed statim potest adesse. S. THOM. p. I, qu. CXIII, a. 6.

Rationem vero hujus velocitatis Abulensis in his verbis tradit: Cum non sit corpus, neque corpori alligatus, non movetur per continuum, idque neque per tempus, sed transitu subito fit ejus de celo in terram.

Nosse debet, quæ gratitudo debeatur Angelis, ea videlicet, quam S. Raphael a Tobia utroque petit, dicens: «Benedicite Deum cœli, et coram omnibus viventibus confitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam.» Tob. cap. XII, 6.

Nimirum pro exhibitis beneficiis et servitiis præstitis Angeli nihil aliud a nobis, gratitudinis et recognitionis loco, deponunt, quam ut Deo laudes, gratias et benedictiones, mille titulis aliunde debitas, referamus, in ejusque sancto timore perpetuo vivamus.

CONCEPTUS PRÆDICABILES.

Ex occasione thematis: «Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.» Ps. xcvi, 11.

Potest ostendi, quantum beneficium sit Angelica custodia, ideoque dividi concio in duas partes, in quarum prima probetur, cuique homini suum Angelum custodem attributum esse, ex S. Scriptura, consensu Doctorum, ratione, historiis, uti in Fabro conc. 1 in festo S. Michaelis videre est. In secunda parte ostendatur beneficii magnitudo, per discussionem circumstantiarum, quis, quibus, quid, de quo mandarit, ad modum, quem § 9, n. 1 ex S. Bernardo ostendi. Claudatur demum concio cum affectuosa apostrophe ad Deum, gratias agendo pro tanto beneficio, promittendoque quod velimus audire vocem ejus, etc. Cum alia dein apostrophe ad ipsos SS. Angelos Custodes, rogando, ut nos suscipiant demum in tutelam, illuminent, dirigant, corrigant, et demum ad optatam patriam perducant, ubi pro nostris et illorum beneficiis Deum cum ipsis perpetuo laudemus, et benedicamus.

Ex occasione thematis: «Ecce ego mittam angelum meum, qui præcedat te, et introduceat in locum, quem præparavi; observa eum, et audi vocem ejus.» EXON. XXIII, 20. Dicitur quod, sicut parentum prudentiorum prima cura est, ut bonos prædagogos vel moderatores filiis suis constituent; ita et

Deus idem fecerit, uti S. Chrysostomus his verbis indicavit: Angelum habet unusquisque credentium; si ergo Angelum habemus, sobrii simus, tamquam si prædagogi quidam nobis adessent. S. CHRYS. hom. III in *Epist. ad Coloss.*

Itaque in prima parte ostendatur, quam præclare officio hoc sint defuncti, idque ex conditionibus ad prædagogos requisitis, quarum prima est, ut ament clientem, et libenter in tutelam suscipiant; hoc enim S. Raphaelis splendor, et vestis succinata indicat, quorum ille quidem charitatem, hæc autem promptitudinem ad curam nostram suscipiendam indicat; hinc illud Isaie in illis impletur: Quem mittam? Ecce ego, mitte me. Isa. VI, 9.

Secunda conditio est, ut instruat in virtute, scientia, moribus, quod faciunt Angeli per occultas inspirationes ad fructum in triplici hoc fine obtinendum. Tertia est, ut a malis corporalibus et spiritualibus custodiat, quod ipsos facere, abunde ex historia Tobiae et aliorum patet. In secunda parte ostendatur, quæ officia vicissim a cliente prædagogis debeantur, videlicet 1. *Gratitudo*, quæ uti olim Alexander Magnus fassus est, major debetur præceptoribus quam parentibus, quia hi tantum esse, illi bonum esse dederunt; si autem præceptoribus pro paucis annis tanta gratitudo debetur, quanta debebitur Angelis, qui ab infantia usque ad finem vite hoc officio funguntur? 2. *Reverentia*, juxta illud S. Bernardi: In omni angulo Angelo tuo reverentiam habe, etc. 3. *Obedientia*, juxta illud mandatum Dei: Ecce ego mittam Angelum meum; observa, et audi vocem ejus. EXON. XXXIII, 20.

Alioquin enim tota cura frustrabitur, et Deus graviter punit, juxta illud: «Qui vos spernit, me spernit.» Luc. X, 16.

Claudatur concio gratias agendo, pro officio prædagogi tam præclare erga se exercito; petendo veniam negligentiam; promittendo accuratam observantiam triumphantem ex parte nostra observandorum. Qua de materia vestri potest Faber, conc. 5. in festo S. Mich.

Ex occasione thematis: «Nunc scite vere, quia misit Dominus Angelum suum, et eripuit me de manu Herodis.» ACT. XII, 12.

Potest qualitas et beneficium Angelicæ Custodiæ pulchre ostendi ex S. Petri de carcere educti exemplo. Et 1. quidem demonstrari potest, quomodo *adest* defendendo,

consolando, offerendo preces, 2. Quomodo *refulgendo* illuminet tam corporaliter, quam spiritualiter, ut in Tobia et aliis videre est. 3. Quomodo *excitet* dormientes somnum tepiditatis. 4. Quomodo jubet *vestes assumi*, id est, removere et vitare occasiones peccandi, ex quibus eduxit. 5. Quomodo jubet *se sequi*, imitando fervorem in servitio Dei. 6. Quomodo ducit per custodias liberando a tentationibus. 7. Et quidem per *portam ferream*, quæ vero aperta est eis, id est, per mortem, perquam introitus in celestem Jerusalem patet. Quæ omnia fusiùs apud Fabrum, conc. 2. in festo S. Michaelis, deducta videri possunt.

Ex occasione thematis: «Quam mercedem dabimus ei? Aut quid dignum poterit esse beneficiis ejus?» Tob. XII, 2.

Potest ostendi, quomodo eadem beneficium, quæ olim Tobias a S. Raphaelæ accepit, et nos a SS. Angelis Custodibus accipiamus. Ostendatur ergo 1. Quam prompte se nobis ab ipsa infantia viæ comitem obtulerit. 2. Quam potenter nos a pise immuni, id est, periculis et malis corporalibus liberarit. 3. Quomodo felix connubium cum Sara seu Domina, nempe virtute et sanctitate procurarit. 4. Quomodo demonium, ne nobis noceret, compescerit. 5. Quomodo ditescere in meritis fecerit, efficiendo ut Deus daret mercedem, quam debebat. 6. Quomodo omnibus bonis nos repleverit. 7. Quomodo illuminaverit, et gaudium parentibus, id est, Deo et suæ Matri fecerit. Quamque adeo merito dicamus cum Tobia: Quid dignum poterit esse beneficiis ejus? quodque ille nihil aliud petat, nisi cum S. Raphaelæ, ut benedicamus Deum bene vivendo, hæc enim est optima, Deoque gratissima laus et benedictio, quia purissima, amplissima, et longissima, juxta illud S. Augustini: Vis semper laudare Deum? Bene fac omnia, quæ facis, et semper laudasti Deum. S. AUG. in *Psal. CXLVIII*.

Hoc ergo, post brevem actionem gratiarum, promittatur S. Angelis Custodibus, et non minus accurate opere præstetur. Qua de materia iterum Faber, conc. 3. in festo S. Michaelis, fusiùs discurrens videri potest.

Ex occasione thematis: «Dedisti mihi clypeum salutis tuæ.» II REG. XXII, 36.

Potest Angelica custodia clypeo comparari, idque per varios usus clypeorum probari. Nam 1. sicut Lacedæmonia Amazones solebant liberos cunarum loco clypeis imponere, ut vel sic olim meminissent se ad

bellum educatos esse; ita Deus ab infantia nos clypeo huic, nimirum Angelicæ custodiæ commisit, ut et nos meminissent militiam esse vitam hominis super terram, et ut in infantia, quo tempore maxime indigemus, hoc clypeo protecti essemus. Hinc S. Bonaventura ait: Magnæ pietatis et benignitatis est indicium, deputare tales ministros humane fragilitati, sine quibus nullo modo esset tuta. S. BOSAV. in *Festo S. Mich.*

2. Sicut Myrtilus miles utebatur clypeo suo in terra ad se defendendum, dum pugnat; et in mari, dum naufragium passus, illo inverso pro navi est usus, uti notum illud distychon indicat:

Elfug geminum clypeo discrimen in uno,
Dum premererque salo, dum premererque
(solo).

Sic Angelica custodia serviat tam in tentationibus voluptatum allicientium, per terram significatis; quam adversitatum terrentium et affligentium, per mare indicatis, dum scilicet nos abstinere et sustinere docent. Hinc cum S. Theophila virgo in lupanar tracta, Sponsi celestis opem imploraret, adfuit Angelus aureo scuto instructus, cui inscriptum erat: Quis sicut Deus Christianorum? Quo eam sic protexit, ut primus illam aggredi volens exanimatus, alii excecatis, aut aliter repulsi sint. 3. Sicut olim mortui in clypeo ad sepulturam deferebantur, juxta illud Virgillii:

Imposuit clypeo referant Pallanta frequentes.

Unde et mater illa Lacena filium ad bellum mittens, oblato clypeo dixit eidem: Aut cum hoc, aut in hoc redi! Ita idem quoque Deus faciat et dicat. Ubi autem securiores erimus tempore mortis, quam in hoc clypeo jaentes? Si enim a morte temporalis tam sollicitè defendunt, quanto magis ab æterna tuebuntur? Id sane expertus est Lazarus portatus, et rediens ad patrem in hoc clypeo. Claudatur concio illis verbis Ecclesiæ: Sub tum presidium confugimus etis, actis prius Deo gratis pro clypeo hoc submisso. Qua de materia videri potest fusiùs discurrens Philippus Kilesius p. I *Nili mystici*, in festo S. Michaelis, et Henr. Engelgrave in *Panth. eod. festo*.

Ex occasione thematis: «Angelis suis mandavit de te.» PSALM. XC, 11.

Potest charitas Angelorum erga nos, et nostrum vicissim officium ex specie et forma, qua plerumque apparere, et a pictoribus de-

pingi solent, demonstrari, videlicet 1. *in humana specie*; ut per hæc eorum erga nos amor probetur, cum nullus fere amor major sit, quam inter res similes. Et potest etiam hic amor ex opposito dæmonis odio demonstrari, utpote qui teste Pennequin p. II *Isag.* c. xxvii, in iudicio particulari fassus est, se majori impetu ferri in perniciem animarum, quam torrens violentus per alveum fluat. Quæsitus autem a Christo, cur id faceret? respondit: Quia tu illas amas. Quidni ergo similem impetum amoris Angelis bonis ad salvandas animas concedamus? 2. *In facie juvenili*; ut indicetur vigens semper conatus et hilaritas in nostra salute procuranda, quæ proin potest exemplis confirmari. 3. *Alati*, ad indicandum promptitudinem, qua ad nostram salutem et commoda feruntur, unde Deus apud Isaiam olim dixit: Ite, Angeli veloces, etc. Isa. xviii, 2.

In secunda parte ostenditur, quomodo nos vicissim tria officia præstare debeamus, nempe 1. *Mulvum anorem*, quo nostræ animæ illis agglutinentur, quemadmodum anima Jonathæ cum anima Davidis unita fuerat. 2. *Constantem vigorem* et hilaritatem in eorum cultu et obsequio. 3. *Velocem fiduciam* in adversis, et *celerem obedientiam* in prosperis seu consiliis et inspirationibus bonis quas suggererint. Claudatur concio faciendo fœdus novum cum ipsis, de tribus hæc obsequiis accurate præstandis, quemadmodum ipsi sua tria officia solent præstare. Pro quibus fuisus deducendis servare possunt ea, quæ Faber, conc. vii, in festo S. Michaelis, et Franc. Albertinus, cap. x *de Angel. custodia*, afferunt.

Ex eodem themate potest pulchre deduci triplex fructus, ex missione Angelica colligendus, scilicet ut inde concipiatur maxima Dei erga homines charitas, summa Angelorum humilitas, et excelsa hominis dignitas, quæ omnia tum ex dictis facile amplificari; tum apud *Discipulum*, serm. xxxvii, fuisus deducta videri possunt.

Ex occasione thematis: « Inquire tibi aliquid fidelem virum, qui eat tecum. » Tob. v, 4.

Potest ostendi, quam fideliter et perite SS. Angeli comitis fungantur officio, idque ex conditionibus ad comitem optatum requisitis demonstrari potest nimirum: 1. Ut sit *peritus via*, quod vel maxime convenit Angelo, ut qui cum veritate quæsitus, non viam ad cælum norit? respondere queat:

Novi et itinera ejus (videlicet observationem mandatorum Dei) frequenter ambulavi. 2. Ut sit *benevolus et promptus*; quod itidem Angelis convenire, ostendit habitus S. Raphaelis, quando splendidus et succinctus, quibus charitas et promptitudo ad nos juvenas significatur, apparuit. 3. Ut sit *fidelis*, quam conditionem eis convenire, jam pridem docuit S. Bernardus, dum dixit: Fideles sunt, prudentes sunt, potentes sunt, quid trepidamus? Tantum adhercamus eis, et in protectione Dei commorabimur. 4. Ut sit *juvenculus*, qua conditione ipsos præditos esse, tum vultus, quo pinguntur, serenitas et amabilitas indicant; tum cantus suavissimus, quo Deum laudant; tum alloquium, quo nunc termini seu Patriæ ad quam tendimus, memoriam refricat, nunc viæ, quam ambulamus, brevitate ostendit.

ALII CONCEPTUS.

In Genesi mentio quidem fit omnium creaturarum tam visibilium quam invisibilium, qualis erat cælum empyreum, et tamen Moyses naturæ Angelicæ nullam aliam mentionem facit, nisi tantum sub nomine lucis, ut existimat S. Augustinus: *Fiat lux*; ubi novum se pro presenti proposito nostro mysterium prodit. Cur enim Angeli lucis nomine exprimuntur? Quia nimirum, experientia teste, hæc in unico momento, mox ut oritur, cunctis tenebris diffugatis aerem totum illuminat, et calefacit, cunctosque effectus suos summa cum celeritate operatur, ac proinde similitudo isthæc spiritibus hæc beatissimè congruit. MANSI disc. iv, n. 7.

Observandus singulariter est modus, quo incarnata sapientia utitur, dum de custodia et ministerio Angelorum loquitur: « Videte, inquit, ne contemnatis unum ex his pusillis; dico enim vobis, quia Angeli eorum in cælis semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est. » Cur obsecro de Angelis tutelaribus parvulorum, qui tum propter ætatem, tum propter simplicitatem nihili estimantur, loquitur, et non potius de Angelo custode Abrahæ, Davidis, Joannis Baptistæ, S. Petri vel aliorum sanctitate et doctrina insignium mentionem facit? Chrysostomus duplicem hujus rationem adfert. Primo enim ita Christum loqui dicit propter innocentiam puerilem, quam summe diligit; secundo, quia parvuli ob teneram ipsorum ætatem parvi

fiant. Horum igitur exemplum Christus allegare voluit, ut per hoc innueret, quod Angeli nullum habeant respectum ad merita et dignitates illorum, quorum servitii et obsequiis sunt deputati, sed potius similitudinem et imaginem Dei in nobis respiciunt, et qui majori premuntur necessitate, minoremque habent rerum agendarum experientiam, securiores sunt de tutela, defensione, obsequiis et indesinenti assistentia Angelorum. S. CHRYS. in *Sent.*

Jacobo Patriarchæ Deus olim cælum apertum ostendit, et scalam quamdam, cujus una extremitas terram, altera vero cælum contingebat; neque hoc tantum, verum in super Angelos per eam ascendentes et descendentes ei ostendit. Quæro autem, numquid, ut Jacob ad gloriam ascenderet, scala sufficiebat, absque eo quod Angelos per eam ascendentes et descendentes conspiceret? Nequaquam; neque enim nos ad Beatitudinem vocatos esse, et cælum apertum videre sufficit, nisi etiam, quoadusque viatores sumus, celestium Spirituum directionem in præsto habeamus, sineque ipsi duces nostri, qui sursum nobis eundem viam ostendant. Unde Chrysostomus ait: Aspic mirandum processum, Angelos ad nos deduxit prius; ac deinde deduxit hominem ad superna. *Ibid.* serm. *de Nativ.*

Sponsa in sacris Canticis ad cavernas invitatur: « Surge, amica mea, speciosa mea, et veni, columba mea, in foraminibus petræ, et in caverna maereriæ. » At vero numquid ipsa erat, quæ dixerat sponso: « Ostende mihi faciem tuam? » Cur igitur nunc ab ea postulatur, ut in cavernæ latibulo sese abscondat? Cassiodorus ait: In caverna maereriæ moratur, qui presidio Angelorum utique circumdatur, et a tentationibus diaboli custoditur. Cassion. in *Can.* c. ii.

In sacris Canticis legimus: « Vineæ meæ coram me est, mille tui pacifici, et ducenti his qui custodiunt fructus ejus. » Septuaginta in bibliis Sixtinis legunt. « Mille Salomoni et ducenti etc. » Observandum est autem, quod eorundem Canticorum cap. iii dicitur: « En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt. » Ubi quærendum, quemnam sit hæc utriusque loci differentia? Ibi enim *mille ducenti*, hic vero *sexaginta* exprimuntur. Respondet S. Ambrosius: Crevit numerus, ubi crevit et fructus, quia quo sanctior quispiam, eo munior; quanto enim homo amplius crescit in virtutibus et meritis, tan-

to sanctitas ejus magis adaugetur, tanto majori cum contentione Angeli nobis obsequia sua præstant, et familiarius nobiscum conversantur. CAN. viii, 42.

S. Joannes Apostolus, dum adhuc mortali hæc carne indutus hic nobiscum moraretur in terris, et prout ipsemet in Apocalypsi recenset, die quadam ad pedes ejusdem Angeli provolutus adorare eundem vellet, illum sibi dicentem audivit: « Vide ne feceris, » et subito rationem addidit: « Conservus tuus sum; » quasi deceret, paribus ambo conditionibus sumus. At vero quis est, qui, quanta naturam Angelicam inter et humanam differentia intercedat ignoret? Quid enim viatorum inter et comprehensorem, inter corpus et luto plasmatum et purissimum quemdam spiritum commune esse poterit? Cui dubio S. Petrus Damianus respondet: Noluit adoratore, quem decernebat æqualem; Angelicæ munditiæ esse contubernalis et cognata virginitas. Porro Apostolus ille in hæc virginitatis virtute adeo solide fundatus erat, ut Guericus Abbas, qui Christum introducit Matrem suam interrogantem, an post ejus ex hæc vita discessum, Gabrielem Angelum sibi vellet substitui, eandem Christo in hæc verba respondentem quoque subintroducet: Non opus est, sufficere mihi meus novus in carne Angelus: « Discipulus ille quem diligebat Jesus. » S. PETR. DAMIAN. ser. *1 de S. Joan.*

In Canticis dicitur: « Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis, mille elypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. » Per hoc tam forte et copiosum armamentarium ex mente Gregorii Nysseni patrocinium intelligitur Angelorum. Puto autem eam turrim clypeorum multitudine significare Angelicam custodiam, quæ circumsepti sumus; ubi notandum est, circumsepti, quaquaversum enim circa nos munimenta, valla et fortalitia in nostri defensionem erigunt. S. GREG. NYSS. hom. vii in *Cont.*

Petrus Blessensis discurrens de motivis, ob quæ Angeli ad nos defendendos, nobiscum ministrandum tanta sollicitudine et zelo perurgentur, hæc tria tangit: Propter nos, quia naturam nostram, in animabus nostris, quæ sunt rationales spiritus, recognoscunt, nosque sibi conjunctos conformitate nature, et quadam cognatione intelligunt, quia sunt particeps, et capaces beatitudinis; propter Deum, cujus viscera vident effusa circa nos,

diligunt nos; ac tandem ultimo loco utilitatem, quæ ex nostra custodia in ipsos redundat, adducit, dum ait: Propter se, quia de nobis, tamquam de lapidibus rationalibus et vivis, restaurandum est suæ civitatis excidium atque coelestium ruina murorum. PETRUS BLESS. ser. XLII.

Diligunt concives suos, inquit etiam S. Augustinus, per quos suæ ruinæ scissuras instaurari expectant; ideoque magna cura, et vigilantissimo studio adsunt nobis, omnibus horis et locis succurrentes inter nos et te, Domine. S. AUGUST. *Soliloq.* c. XXVII.

MISCELLANEA.

CUSTODIA. — Gentiles videntur agnovisse Angelicam custodiam, dum effectus quosdam fortuitos, quos philosophi casus contingentes dixere, considerantes, cum eorum rationem naturalem investigare non possent, Angelis tribuere, quos profano vocabulo Lares, id est, deos particulares domorum dixerunt, et Genios, id est, protectores personarum suarum. ALBERT. III. de *Angel. Cust.*

Seneca, in Epistola quadam, docet, cuique homini suum assistere Pædagogum, et ab eo in omnibus actionibus erudiri. SENECA, *Epist.* III.

Sed et Epictetus cum dixisset suum cuique Genium et Curatorem assistere, hæc addidit: Cum igitur fores obduxeris, et tenebras intus feceris, non occurrat dicere: Solus sum. Non enim es, sed Deus intus est, et Genius noster intus est, quibus quid opus illato lumine, ut videant quid facias? ERIC. *lib. I, c. XIV.*

Censorinus quoque sic loquitur: Genius ita nobis assiduus observator appositus est, ut ne puncto quidem temporis longius abscedat, sed ab utero matris acceptos ad extremum vite diem comitetur; additque appellatum Genium, sive quod in ejus tutela, ut quisque natus est, vivat; sive quod nos genitios suscipiat et tueatur. FAB. *con. I, in Festo S. Mich.*

Menandro teste, omni homini dæmon assistit, mox ut nascitur, vite mystagogus. *Ibid.*

Clemens Alexandrinus sic scribit: Per gentes et civitates dispositæ sunt Angelorum prefecturæ; neque istud ignoraverunt Romani, in quorum urbe scimus templum fuisse Genii publici, sive Genii populi Ro-

mani. Suos item colonis Genios, ipsi Præcipi seorsim suum, grandiorum aliquem grandiori. CLEMENS ALEX. I. VI. *Stromat.*

Cum Joannes Thebæus Ammoni seni duodecim annis sedulo servisset, etsi nullo unquam mitiori verbo dato, idem Ammon moriturus manum ejus apprehendens dixit: Hic juvenis, non homo, sed Angelus est. Quanto magis nos commendare Angelicam sedulitatem debemus, qui tot annis cum tanta patientia serviant? *Vit. PP.*

Cum quidam Cardinalis in Gallia gemmam centum millibus aureorum aestimata, cuiusdam ex familia sua custodiendam obtulisset, ille tanta cura asservabat, ut diu noctuque sub axilla prope cor alligatam servavit; quanto majori cura Angeli animas sibi commissas, velut gemmas pretioso et inestimabili sanguinis Christi pretio emptas, custodiant? ENGELER. in *Festo S. Mich.*

Aristoteles ad Alexandrum Magnum inter alia scripsit: An nescis, quod teste Hermogene, duo sunt spiritus, qui te custodiant, quorum unus stat ad dexteram, et alius ad sinistram, custodientes et scientes opera tua, et referentes factori tuo, quidquid feceris? Hoc solum in veritate debet te, o Alexander, retrahere ab omni inhonesto opere. ARIST. in *l. de secret. secretor.*

Angelicam Custodiam per illa Canticorum verba nonnulli idealitè arbitrantur: En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, et ad bella doctissimi. Ubi per lectulum anima, in qua coelestis Salomon suavissime requiescit, intelligitur; per fortes autem sancti Angeli, de quibus scriptum est: Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. CANT. III, 7.

NECESSITAS. — Pinna, concharum genus, nunquam sine comite est, quem Pinnotrem, alii Pinnophilacem vocant, is est squilla parva, alibi cancer dapis assessor. Pandit se pinna, luminibus orbatum corpus intus minutis piscibus præbens. Assulant illi protinus, et ubi per licentiam crevit audacia, implent illam. Hoc tempus speculatus index morsu levi significat, quo illa excitata, quidquid inchoat, exanime facit, partemque socio tribuit. Quanto magis homo ejusmodi comite, prasidioque indigebit, qui cum doceat necessarium vite spiritualis sustentationem querere? PLINUS, I. IX, c. XLII.

Sed et de ceto scribit Aelianus, quod semper ipsam piscis quidam albo colore, præ-

longo capite, angusta cauda, præcedat, qui nunquam separatur a ceto, sed ejus caput antegrediens, quasi semo et dux ejus existit, cuncta illi præsentit et providet, extremaque cauda præmonstrat tum declinanda, tum persequenda, cibum ei demonstrat, insidiasque a piscatoribus positas signo prodit, et ubi occurrunt lævia, ne propter molem corporis in illis hæreat, tempestive præsignificat, ut alio meatum declinare possit. Cum autem ad nimiam pinguedinem ceti perveniunt, amplius nec videre, nec ad dire possunt carni molem videndi audiendique meatus obstructe. Quod si eo duce careret, haud dubie illis pereundum esset. An non similem ducem Deo homini providit, dum ei Angelum Custodem assignavit? AELIANUS, *lib. II, Hist. anim. c. xv.*

CULTUS. — Socrati cum multi multa pro suis quisque facultatibus offerent, Aeschines pauper Auditor: Nihil, inquit, dignum te, quod dare possim, invenio, et hoc uno modo pauperem me esse sentio. Itaque dono tibi, quod unum habeo, me ipsum, cogitesque, alios, cum multa tibi dederint, plus sibi reservasse. Cui Socrates: Quidni tu, inquit, mihi magnum munus dederis, nisi forte te parvo aestimas? Habebo itaque curæ, ut te meliorem tibi reddam, quam accepi. Simile quid dicent, facientque Angeli clientibus suis, si se totos illis donaverint, eorumque custodiae ac directioni permisissent. SENECA, *l. I, de Benef. c. VIII.*

AUCTORES.

Hieremias Drexelius in *Horologio.*

Franciscus Albertinus de *S. Angelo Cust.*

Franciscus Labata. V. *Angelus.*

Petrus Pennequin in *Isagoge ad amorem*

divinum, *lib. II, cap. XXII.*

Pædagogus Christianus t. II, p. I, c. IV, f. 3.

Matthias Faber in *Festo S. Michaelis* *con.*

I, II, III, IV, V, VII.

Henricus Engelgrave in *p. II Cali in festo*

S. Michaelis.

Laurentius Beyrlinck in *Theatro vite hum.*

V. *eodem*, et *promptuario in Festo S. Michaelis*, t. 6.

Gregorius Schererus in *Festo S. Michaelis*,

c. II et III, ubi proponit historias, quæ de Angelis in novo et veteri Testamento habentur,

et cuilibet pulchrum morale subnectit.

Josephus Langius in *Polyanthusa* V. *eodem.*

ANIMA.

QUOD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Est actus corporis organici, potentia vitam rationalem habentis. Vel, ut S. Augustinus definit, est substantia creata, invisibilis, incorporea, immortalis, Deo simillima, imaginem habens Creatoris sui. S. AUG. de *Qualit. anim.*

De hac locutus est S. Gregorius, dum ait: Tres vitales spiritus creavit omnipotens Deus, unum, qui carne non tegitur; alium, qui carne tegitur, sed cum carne non moritur; tertium, qui carne tegitur, et cum carne moritur. S. GREG. I. *Dial.*

Porro habet hæc anima tres status, uti S. Bernardus indicavit, dum dixit: Adversitatis tres esse animarum sanctorum status? Primum videlicet in corpore corruptibili; secundum sine corpore; tertium in corpore jam glorificato: primum in militia, secundum in requie, tertium in beatitudine consummata. S. BERN. 2. *COVII.*

DIVISIO. — Dividitur in separatam, et corpori conjunctam. Illa est, quæ post hanc vitam a corpore soluta usque ad diem judicii existit; ista, quæ vivit in hac vita, vel post diem judicii corpus informat. Conjuncta autem est corpori ob quatuor causas: 1. Propter Dei bonitatem, quæ voluit creaturam corpoream esse participem suæ beatitudinis, quod esse non potuit, nisi spirituali creaturæ conjungeretur. 2. Propter augmentum meriti, per afflictiones et mortificationem corporis obtinendi. 3. Propter universi perfectionem et decorem, cum enim esset creatura mere spiritualis, ut Deus et Angeli; et alia mere corporalis, ut terra, et arbores, et pecudes, decebat, ut etiam crearetur partim spiritualis, partim corporalis, nempe homo. 4. Propter servitium Dei quod tanto gratius est Deo, quanto majorem occasionem per corpus homo nasciturus, tum ad amorem suum erga Deum ostendendum; tum vero etiam ad alios exemplo suo ad eundem amorem excitandos.

POTENTIA. — Habet tres potentias, nempe memoriam, intellectum, et voluntatem. S. Anselmus pro tribus facultatibus ei assi-